

ЕРЖИ КЕРТЕС

ПАНТЕРА

В плен на снежния глобус

Култура

*This project has been funded with support from the
European Commission.*

*This publication [communication] reflects the views only
of the author, and the Commission cannot be held
responsible for any use which may be made
of the information contained therein.*

*Този проект е финансиран с подкрепата на
Европейската комисия.*

*Тази публикация [съобщение] отразява само личните
виждания на нейния автор и от Комисията не може
да бъде търсена отговорност за използването
на съдържащата се в нея информация.*

Ержи Кертес

ПАНТЕРА

В плен на снежния глобус

Превела от унгарски:

Юлия Крумова

Езиков редактор:

Нели Димова

„ЕМАС“

*Книгата е издадена с финансовата помощ
на Литературен музей „Петьофи“:*

Kertész Erzsé

PANTHERA. A Hógömb Fogságában

© Pozsonyi Págonny Kft., 2016

Ержи Кертес

ПАНТЕРА. В плен на снежния глобус

Илюстрации: *Барбара Бернат*

Превод: *Юлия Крумова*

Езиков редактор: *Нели Димова*

Адаптация на корицата: *Златина Гочева*

© ИК „ЕМАС“

Всички права запазени!

Как започна всичко

Името ми е Малкия Гък, от една страна, защото (за жалост) съм доста малък, от друга, защото почти не гъквам, или ако го направя, то е едва-едва. Тоест иначе казано: малък гък. Не съм си избрал сам това име, но след като вече съм го получил, нося го гордо, или по-точно понасям го някак си с достойнство.

В класа ни най-странна е Ноеми. Честно казано, малко е откачена, но все пак тя спаси всички ни, така че ù бяха благодарни дори онези, които иначе непрекъснато ù се подиграваха. Или я презираха. Като например Гекона или Седмоглавата Хелга.

Ноеми не беше затворена в снежния глобус, защото в най-подходящия момент отиде до тоалетната, но за това ще разкажа по-късно, когато стигна до историята с престъплението. Тъй като обикновено не гъквам, думите излизат от мен предимно в писмена форма. Научих се да пиша още на четиригодишна възраст, вярно, в началото пишех само неща като *бзрфт* или *дръзабх*, но след това започнаха да се оформят истински думи и оттогава вече съм изписал двайсет и пет тетрадки. В някои има измислени случки, а в други описвам какво си мисля и защо, и ако по някаква причина евентуално размисля, не скривам и това. Иначе няма да е честно.

Откакто се измъкнахме от снежния глобус (с помощта на Ноеми), все не ми оставаше време да опиша тази история, защото, от една страна, трябваше да наваксам много неща заради отсъствието от училище (една седмица се наложи да си стоим вкъщи, да си почиваме след случилото се), а от друга, посещавахме групова терапия за справяне със стреса, заради преживяното в снежния глобус. А това страшно изморява човека. Гекона освен всичко друго имаше леки рани от измръзване, а на Винце му се поду единият пръст, вече не помня кой точно. Разбира се, Седмоглавата Хелга, голямата всезнайка, до следващия понеделник навакса с всичко, дори вдигна ръка да отговаря по история и получи шестица, естествено. Вираг¹ пък само си се усмихваше, както обикновено, макар че според част от класа усмивката по-скоро беше замръзнала на лицето ѝ, след като бяхме пресекли снежната граница, и така си беше останала. Но мен ако питате, тя винаги си е била такава и толкова. Оттогава мнозина я подиграват, че е алпийски еделвайс, което не е кой знае какво попадение, но Вираг и на това само се усмихва, не е обидливо момиче.

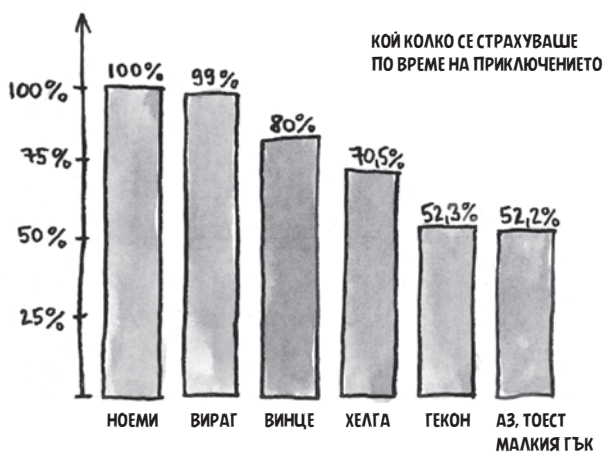
Пропуснах ли някого?

А, да, себе си. Според мен, вместо да говоря, си струва да опиша какво всъщност се случи, защото казаното отлита, а написаното остава за поколенията. А освен това обичам графиките, така че ще бъде най-добре сега да покажа кой колко беше на-

¹ Вираг – цвете. – Бел. пр.

пълнил гащите по време на цялото приключение. Важно е да се отбележи, че това са средни стойности, тоест възможно е Гекон, общо взето, да не се е страхувал особено, ала когато Хелга падна в пропастта, на сто процента си изкара акъла. Но тази графика показва единствено и само средните стойности и понеже Ноеми най-много се страхуваше, стоте процента са за нея.

(А пък даже не изкачи планината, почти до края се криеше в един шкаф за почистващи препарати и оттогава е алергична към белината. И не само към нея.)

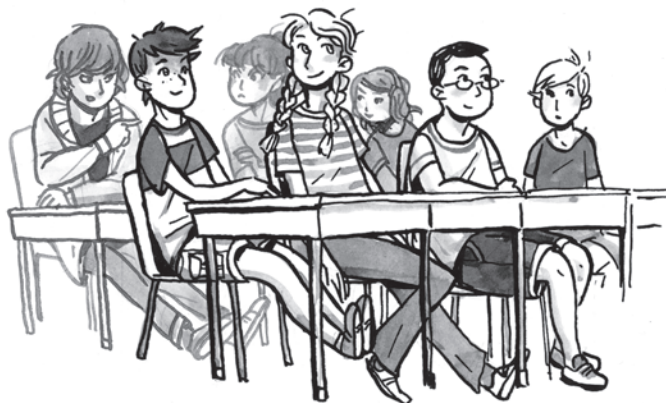
Не че толкова обожавам математиката, но когато човек погледне такава диаграма, веднага вижда кое как е и дори не се налага да чете цялата книга. Разбира се, който е любопитен за подробностите, ще направи по-добре да я прочете, защото от таблицата не става ясно, например, какво е чув-

ството, когато снежното поле се раздвижи под краката ти, или как да се бориш с хитрост срещу зли преследвачи на съкровища, както и какви животни живеят в най-високите планини. Макар че и за тях възнамерявам да направя графика.

Важното е, че се спасихме. За това гали намерихме съкровището нарочно няма да пиша предвабително, нека остане загадка, но цялата история и без съкровището си е смразяваща. Накрая получихме подаръци и похвалата на директора, а най-хубавото беше, че пет гена не се налагаше да ходим на училище, макар че си имаше и недостатъците, защото едва след това успяхме да разкажем историята на своите зяпнали в почуда, завистливо примигващи съученици. По-точно другите я разказаха, аз дори не гъкнах, обаждах се само, когато Вираг от време на време ме питаше: така беше, нали, Малък Гък?

– Аха – отговарях аз. – Точно така.

Толкова изречени думи са напълно достатъчни за един учебен ден.

Сега започвам истински, или Обявата

Първоначално само двама от нашия клас пожелаха да станат алпинисти: Гекона и Седмоглавата Хелга. Странно, но им хрумна едновременно, и когато се разбра, че и двамата искат да бъдат високпланински катерачи, това сложи край на приятелството им. Тоест, не се изразих правилно, те и преди не бяха приятели, но сега вече станаха врагове, съвсем вежливи, разбира се – извъръщаха глави, когато се срещнеха по коридора, или не сядаха един до друг в столовата.

Но въпреки това аз го забелязах, защото аз забелязвам всичко. Когато човек не говори много, сетивата му просто се изострят, това го научих от един научнопопулярен филм, по-точно направих си съответните изводи от чувството в него.

Когато видяхме на плаката върху голямата стена за обяви в двора на училището, че започва курс по алпинизъм, веднага разбрахме – Гекона и Хелга със сигурност няма да го пропуснат. Но, разбира се, не само техните сърца се разтупкаха от тази обява. Снимката на плаката показваше световна сензация: новооткритата планина, тайнствената Пантера, за която напоследък се разнасяха толко-

ва новини и догадки. Тази планина доскоро беше убягвала от вниманието на учените и откривателите, те някак си не бяха забелязвали, че е там, макар да имаше странна и необикновена форма: от определена гледна точка двете скали на върха ѝ напомняха на издигната към небето, зейнала пасть на пантера, оттам идваше и името ѝ. Някак се усещаше, че не е каква да е планина. Представяха я като напълно неизследвана географска област, бяло петно в картографирувания свят. Навярно я обитаваха неизвестни планински народи, необикновени животни, нещо повече, в догадките се споменаваха и скрити в пещера съкровища от отминали епохи. Не че някога бих повярвал на такива бабини дивотини.

Но след като най-неочаквано ни показваха Пантерата в обява, не можеше да не я прочетем. После стана ясно, че за жалост е само илюстрация, всъщност в местния културен дом щели да вдигнат изкуствена стена за катерене и там основи на алпинизма щял да преподава прочут, признат в професионалните среди алпинист, по име д-р Джонни Мередек¹, за когото въпреки не бяха чували нито Гекона, нито Хелга, макар и двамата да получават списание „Алпинист“, а Хелга да е абонирана дори и за „Планинско катерене“. Според злите езици името на алпиниста всъщност било Янош Мередек, но той отговаряше единствено на Джонни, защото беше пре-

¹ Мередек – стръмен. – Бел. пр.

карал голяма част от живота си в чужбина, където бил ключова фигура в различни международни експедиции и изкачвал екзотични и опасни планини.

Хелга само махна с ръка, какво значение има, че не се перчи по вестниците, може да си известен алпинист и без това. И, така, този ден поне десетима се прибрахме с намерението да поускаме разрешение от родителите си за курса по скално катерене. Защото не беше евтино, нещо повече, трябваше да се купи и екипировка, и специализирана литература, макар на плаката да пишеше, че повечето от необходимите неща ще бъдат набавени от г-р Мередек. Катеренето щяло да се провежда на малки групи, затова специалистът можел да се занимава наведнъж само с пет-шест души.

От десетимата само шестима дойдохме на другия ден в училище с разрешение от родителите и с необходимата сума. Четирима не успяха. Бащата на Пури ù казал, че ще е по-добре да се научи да свири на флейта, Марци се беше издънил по математика, затова не му разрешили, а Гергьо щял да може да се запише, ако предната седмица не бил счупил прозореца. Няма що, навреме му съобщават! След дъжд качулка. Вивиен също не се записа, защото се захваща с какво ли не, а после го зарязва, интересно ù е само докато ù купят необходимите екипи и види дали ù стоят добре. Затова не станало нито ездачка, нито тенисистка, дори и балерина не, и според майка ù е абсолютно излишно да се ку-

пува туристическа екипировка само и само да се разбере, че на Вивиен наистина ще ѝ отива.

На мен, да му се неначудиш, ми разрешиха. Дори се зарадваха, защото родителите ми живеят с убеждението, че избягвам спортните дейности, поставящи човек на изпитание. Не ходя на плуване, не тичам, не играя футбол, нито дори баскетбол с останалите. Според тях съм дребен и имам комплекс за малоценност, защото другите са по-бързи, по-големи и по-ловки от мен. И представа си нямам какви трикове, от които да ти настръхне косата, правя по клоните на ореха зад къщата ни, нещо повече, вече няколко пъти се катерих и по покрива. Ежедневно развивам техниката си и си водя таблица за времето, прекарано във висене. То сега това не е от значение, но все пак ще покажа част от таблицата.

ТАБЛИЦА НА ВИСЕНЕТО	ПОНЕД.	ВТОР.	СРЯДА
ВИСЕНЕ НА ДВЕ РЪЦЕ	3m14s	3m16s	3m30s
ВИСЕНЕ НА ЕДНА РЪКА	2m5s	2m12s	2m20s
ВИСЕНЕ НА ЕДИН ПРЪСТ	4s	3s	3,5s
ВИСЕНЕ НА КРАКА - ОТ СЛЕДВ. СЕДМИЦА			
ВИСЕНЕ НА ЗЪБИ - ОТ ДОГОДИНА			

Не това е важното: важното е, че ме пуснаха да тренирам катерене. Всички бяхме много развълнувани, с изключение на Ноеми. Нея майка ѝ я запи-

са с идеята, докато се катери на стената, да открие призиванието си. Но еми хич не се интересуваше от това, дръвчеше нещастно крайчето на плитката си и правеше физиономии, ако някой споменеше пред нея първата тренировка в петък следобед.

Виж Седмоглавата Хелга е нещо друго! Вирна още повече нос, ако това изобщо беше възможно, и ходеше сякаш току-що се е спуснала от Хималаите сред нас, простомъртните. Всички я смятат за надута, макар да ѝ признават, колко е умна и учи страшно много, и освен това спортува, даже и постижения има, с една дума, налице са всички причини да я мразят. Миналата година по седем предмета получи специална похвала от преподавателите, оттогава прякорът ѝ е Седмоглавата Хелга. Според някои дори изглежда добре, макар физиономията ѝ да е винаги сърдита и не стига това, ами се бърка на всеки, тоест като цяло не е особено симпатично момиче. Понякога май направо я съжалявам. Миналия път пробвах с експериментална цел какво ли е по цял ден да вириш глава като нея и направо заявявам: ужасно е изморително.

И, разбира се, Хелга се опита да се държи, все едно целият този курс по катерене в града се организира специално в нейна чест. Но Гекона само ѝ се присмиваше.

– Защо им е на седмоглавите змейове да се катерят? Не е ли по-добре да си летят? – Такива неща подмяташе полугласно.

– Ох, Гекон, спри се най-сетне! – цупи се обикновено в такъв случай Вираг, която се записа в курса само защото е тайно влюбена в Гекона и защото е единствената приятелка на Хелга. Или по-скоро е единствената, която понася стила ѝ. Вираг само се хили и толкова, не е особено умна.

Тайно е влюбена в Гекона, което е известно на всички, трудно би могла да го скрие. Други момичета в класа по-добре се прикриват, но от сигурен източник знам, че и те са влюбени в него, той обаче се интересува предимно от катеренето.

Гекона е роден в друга държава, където има високи планини, и още от ранна възраст много се е катерил по планини, долини, скали. Но след това с родителите си се върнал у дома, а тук няма такива високи места, с каквито е свикнал. Все още много му липсват планините от детството и според родителите му и госпожа Ана, класната ни, може би затова е почнал напоследък да се скита. С две думи всички се зарадваха, че се появи този курс и Гекона вероятно ще се укроти на изкуствената стена.

Впрочем Гекона винаги носи две различни на цвят обувки и палто, каквото според момичетата може да се открие в мъжкия отдел за преоценени стоки – омачкано е и му виси под коленете. Останалите му грехи също са провиснали, а косата вече му влиза в очите. Според момичетата е страховтен. Те си знаят.

А, трябва да спомена и Винце. Него никои не го

намира за толкова страхотен, пълничък е, носи очила и обикновено с всички се разбира. Ужасно много говори, изглежда затова ми стана добър приятел. Не го смуцава, че аз не говоря, той го прави и вместо мен. Не харесва особено Гекона, макар да забелязвам опитите му от време на време да се докаже пред него. Само дето не му се получава особено и навярно затова му е сърдит.

Е, исках да кажа само, че всичко започна с обявата и ние шестимата: Гекона, Хелга, Винце, Ноеми, Вираз и аз, тоест Малкия Гък, се записахме за курса по катерене.

В резултат на което от шестимата петима се озовахме затворени в един снежен глобус.

Но за това по-късно, всичко с времето си.

Началото на катеренето, или катерене наум

Катеренето наум е като ходенето на едно място: пристъпваш, но не напредваш. Така го чувствахме всички в началото. Вече бяха минали три петъка от тренировките по катерене, но все още се говореше само за екипировки, техники, захващания и методи за оцеляване. Доктор Мередек обясняваше, а ние седяхме и го слушахме понякога със зяпнала уста, понякога скучаейки. И ни течаха лигите, докато гледахме издигащата се в края на залата стена за катерене. Гекона, който най-трудно се контролираше, от време на време я приближаваше, но тогава асистентката на д-р Джонни Мередек, русата Лавина шеговито го заплашваше с пръст и го връщаше на мястото му.

Всъщност русата госпожа се казваше Лавиния. Пълното ѝ име беше Лавиния Хаваши¹, но ние я наричахме просто Лавина Хаваши, защото това поне имаше някакъв смисъл. Лавина имаше и кученце със сплесната муцуна, нещо като умалено подобие на

¹ Снежна. – Бел. пр.

булдог, което само сумтеше и пухтеше, а пък го наричаха Ръшмор, по името на онази висока планина в Щатите, макар наистина да си беше преувеличение с оглед на размерите му. Ние бързо го прекръстихме на Дръжмор, защото понякога, когато го ядосвахме, захапваше крачолите на гънките ни и тогава беше много трудно да се освободиш от него.

Доктор Джонни Мередек обаче имаше силно влияние над всички ни. Според момчетата въпреки напредналата си възраст (изглеждаше поне на четирийсет години, ако не и на повече), той беше привлекателен и атлетичен мъж, а нас, момчетата, ни впечатляваха приключенията му, за които споменаваха само от време на време с по някое небрежно подхвърлено изречение. Например така:

– ... това се случи в годината, когато си пробивах път към планината през джунглата и се наложи да убия черна мамба, за да спася живота на гругарите си...

Или пък:

– ... само аз от групата ни понесох катеренето на над шест хиляди метра надморска височина, останалите показаха симптоми на височинна болест: повръщане, главоболие, задух и халюцинации.

С две думи, по всичко личеше, че Джонни Мередек е истински мъж, загорял от слънцето герой с обръсната нула номер глава – така смятаха и момчетата, и момчетата, дори и Гекона, който, по собствените му думи, никога не бе имал образец за подражание и досега не беше и изпитвал нужда от такъв.

Ето, че вече имаше. Невъзможно беше да не обръщаш внимание на Джонни.

Сега, разбира се, нищо не ми пречи да опиша как още от първата среща усетих нещо странно и заплашително от негова страна. Лесно е да се каже впоследствие, а аз не искам потомците, тоест читателите ми да сметнат, че давам обяснения със задна дата.

И въпреки това имах такова усещане.

Случи се, когато за пръв път нахлухме в залата и седнахме на неудобните столове, за да гледаме

прожекцията, с която Джонни искаше да ни смае за начало. Впрочем получи му се.

Но преди това русата Лавина ни взе ганните и странно защо ни премери теглото, височината и такива работи. Мен ме попита шепнешком:

– Сигурен ли си, че те интересува? Не предпочиташ ли да се прибереш у дома?

Игеше ми да ѝ се сонна, че макар и да съм гребен, все пак много добре умея да се катеря и за нея ще е по-добре дори да не си представя как вися на косъм от смъртта между ореха и покрива на къщата ни, и всъщност защо се отнася към мен като с малко дете... И още много други неща ми се искаше да ѝ кажа, но за съжаление, както в повечето такива случаи, толкова много гуми напиреха едновременно, че в бързината ми се струпаха и започнах да заеквам, ето затова говоря толкова малко, така поне не бъркам и никои не ме прекъсва. И не ме съжалява.

Насъбраните гуми предпочитам да записвам в тетрадката си.

А на Лавина отговорих само:

– Не.

И така, след като ни измериха, седнахме и заслушахме Джонни, и зяпахме приказните картини на засипани със сняг скали, на зигзаговидни заледени върхове и слушахме вълнуващите истории за изкачвания, за борбата на живот и смърт, която трябва да водиш в планината със стихииите: снега, вя-

търра, студа и някакви психонеща, от рога на умората и монотонността. Дори Ноеми внимаваше, Вираг гаже не се хилеше, а на Винце от време на време му секваше гърхът, когато кадрите показваха алпинисти, увиснали на върховете на пръстите си по напълно отвесни скални стени.

На Седмоглавата Хелга ù бяха светнали очите, според мен тя за миг се влюби в Джонни и в неговия невероятен свят. Гекона предимно си грусаше краката от нетърпение, докато Лавина не му направи забележка, след което само барабанеше с пръсти.

Единствено аз имах усещането, че Джонни Мередек сякаш чете от книга. Сякаш всичко, което ни разказва, не се беше случило с него, а бяха изрезки на истории от списание „Алпинист“. Будеше подозрение дори само фактът, че него го нямаше на нито един от кадрите. Разбира се, бихме могли да си кажем: да, нали той е снимал. Но дали е вероятно наистина, някой да изкачи висока седем хиляди метра планина и да не се шракне на поне една-едничка снимка?

А понякога дълго търсеше някоя дума, например, ами... как беше...онова, което си слагаме на обувките, на ледената стена...

– Котки – обадиха се в един глас Гекона и Хелга.

– Точно – потвърди Джонни небрежно, сякаш гумата му е висяла на езика. Но забелязах, че с Лавина си размениха странен, многозначителен поглед.

Защото аз всичко забелязвам. Но това вече го казах.